

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato:

13.12.2024

Vår ref:

2024/17973

Deres dato:

25.10.2024

Deres ref:

2024/3999

RINGERIKE KOMMUNE
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Saksbehandler, innvalgstelefon
Brede Kihle, 32266865

Ringerike - Uttalelse til forslag til kommunedelplan for naturmangfold for perioden 2025 til 2030

Vi viser til brev av 25. oktober 2024.

Bakgrunn

Det går frem av oversendelsen at forslag til kommunedelplan for naturmangfold er en strategisk plan som skal gi føringer for hvordan naturmangfoldet skal forvaltes, ivaretas og utvikles videre i kommunen.

Planforslaget inneholder en faktadel (kap. 3-7) og et kapittel om anbefalte tiltak (kap. 2). Faktadelen redegjør for naturmangfoldet i Ringerike kommune, herunder kjente naturverdier, manglende kunnskapsgrunnlag, naturtyper, artsmangfold, arealkrevende dyrearter samt en beskrivelse av Ringerikes vernede områder. Kapittel 6 beskriver negative og positive påvirkningsfaktorer på naturmangfoldet i Ringerike, og i kapittel 7 beskrives retningslinjer, lover og forvaltningsverktøy som gir føringer for forvaltning av naturmangfold.

Vi ga innspill til planarbeidet i vårt brev av 11. juni 2024.

Statsforvalterens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, barn og unges interesser, samfunnssikkerhet og gravplasser. Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i kommunale planer. Kommunen er planmyndighet og har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

E-postadresse:
sfospost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Dr. Hansteinsgate 9
Oslo: Stensberggata 27

Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/os
Org.nr. 974 761 319

Vurdering

Vi mener forslag til kommunedelplan for naturmangfold gir en god oversikt over naturmangfoldet i Ringerike kommune, samtidig som den viser til kunnskapshull, utfordringer og trusler mot naturen, samt anbefalte tiltak som det må jobbes videre med for å bedre kunnskapen og ivareta naturmangfoldet bedre.

Tiltaksdelen er delt opp i fire kapitler hvor det er anbefalt tiltak med hensyn til behov for økt kunnskap, informasjon og holdningsskapende arbeid, arealforvaltning og andre tiltak for å ivareta naturmangfold. De anbefalte tiltakene er rangert etter prioritet og vi ser at tiltak knyttet til arealforvaltning etter plan- og bygningsloven er løftet frem som hovedprioritet. Det mener vi er positivt. Som det går frem av forslaget er arealendringer den største trusselen for naturmangfoldet og en direkte årsak til at arter og naturtyper havner på rødlista. Som plan- og bygningsmyndighet har kommune en sentral rolle i å følge opp dette og ivareta viktig natur i sin arealplanlegging.

De foreslåtte tiltakene er gode og vil helt klart styrke naturmangfoldet om de blir fulgt opp. Det sentrale er derfor hvordan tiltakene blir fulgt opp i praksis. Vi anbefaler derfor at planen følges opp med en handlingsdel hvor blant annet måloppnåelsen for de ulike tiltakene blir evaluert. På den måten kan tiltakene justeres og suppleres hvis tiltakene ikke har vært treffsikre. En slik evaluering vil også være viktig når planen skal revideres. Planperioden er kort og går ut allerede 2030.

For å legge til rette for at målene skal nås er det viktig at kommunedelplanen blir forankret i kommunen på alle nivåer. Mål for naturmangfoldet og de konkrete tiltakene må blant annet inngå i kommunens planlegging og tas inn som viktige føringer i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, slik det også er foreslått. Vi vil i den sammenheng vise til at forslag til ny arealdel som lå ute til høring høsten 2023 inneholdt flere foreslåtte byggeområder som var i konflikt med viktig natur og som resulterte i innsigelse fra oss. Det er derfor viktig at kommunedelplanen for naturmangfold blir godt forankret og fulgt opp i den kommunale forvaltningen, slik at det ikke bare blir en «skrivebordsplan» med store vyer.

Naturmangfold på land

Ringerike kommune er en stor kommune med et rikt mangfold av truede arter og naturtyper. Planen presiserer at den i hovedsak omhandler natur på land. Kunnskapsgrunnlaget oppsummerer ellers truede naturtyper som kommunen har et særlig ansvar for på en god måte. Dette gjelder kalkskog, rik sandfurskog, kalksjøer, åpen grunnlendt kalkmark, semi-naturlig eng og leirraviner. Også gammelskog er nevnt. I planen vises det til Landsskogtakseringens definisjon av naturskog, der kun 1,6 % av norske skoger omfattes. Vi gjør oppmerksom på at regjeringen forholder seg til en definisjon av naturskog som *skog som er etablert før 1940, og som det ikke har vært flatehogd i siden*. Dette utgjør på landsbasis ca. 30 % av skogen. Leirravine er for øvrig en truet *landform*, der det er inngrep i selve leirmassene, f.eks. planering, som er hovedtrusselen mot landformen, og i mindre grad inngrep i vegetasjonen som vokser i ravinene.

Flere av de nevnte naturtypene er truet, der mange lokaliteter har vesentlig regional eller nasjonal forvaltningsinteresse og derfor behov for beskyttelse f.eks. i forbindelse med kommunens arealplanlegging. Dette kommer ikke alltid like godt fram i gjennomgangen av naturtypene. Åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone og slåttemark, men også slåttemyr og hule eiker, er i tillegg utvalgte naturtyper som beskyttes av egen forskrift. Kommunen har et særlig ansvar for å ta hensyn til utvalgte naturtyper ved utøving av offentlig myndighet, jf. naturmangfoldloven kapittel VI. Selv om begrepet «utvalgte naturtyper» er definert i kommunedelplanens ordliste, har planen ellers lite fokus på kommunens ansvar for utvalgte naturtyper.

Et foreslått tiltak er å utarbeide skjøtelsesplaner for bl.a. slåttemark og grunnlendt kalkrik mark. Dette er tiltak Statsforvalteren har vært engasjert i siden 2010. Vi imøteser gjerne et samarbeid om oppfølging av begge disse naturtypene i Ringerike.

For å kunne nå hovedmålet om at kommunen skal ta vare på naturmangfoldet og delmålet om bærekraftig forvaltning av naturmangfoldet, er det behov for å forbedre kartleggingsstatus betydelig. Biofokus' rapport 2022–087 *Kartleggingsstatus for viktige naturtyper i 32 Viken-kommuner* oppsummerer status for naturtyper i Ringerike kommune på en god måte. Rapporten peker også på kartleggingsbehov og potensial for å finne mer av de ulike naturtypene. Det er fornuftig å prioritere supplerende naturtypekartlegginger i områder med utbyggingspress og stort potensial for høye naturmangfoldverdier, slik planen foreslår. Vi anbefaler at kommunen har et særlig fokus på at kommende kartlegginger fanger opp utvalgte naturtyper, som åpen grunnlendt kalkmark og slåttemark, samt truede ansvarsnaturtyper, som rik sandfuruskog, kalkskog og leirraviner. I tillegg bør kalkrike utforminger av seminaturlig eng (som naturbeitemark) fanges opp.

Også det truede artsmangfoldet blir behandlet i planen. Det er prisverdig at flere arter der Norge har et internasjonalt ansvar, omtales. Vi savner likevel en bevissthet om truede arter som kommunen i tillegg har et nasjonalt ansvar for, fordi kommunen har en betydelig del av den norske forekomsten. Den prioriterte arten dragehode er en art der Norge har et internasjonalt ansvar, og Ringerike kommune har en vesentlig andel av den norske populasjonen. Flere kalkskogssopper, samt soppene svartgubbe (sterkt truet - EN) og lappkjuke (sårbar - VU) er andre eksempler.

Flere av tiltakene (2b, 5c, 6a og &f) foreslår samarbeid mellom Ringerike kommune og Statsforvalteren om forvaltning av naturvernområdene i kommunen. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for verneområdene og tar gjerne initiativ til skjøtsel, restaurering, informasjon og kanalisering på egen hånd. Dersom Ringerike kommune ønsker å bli mer involvert i dette arbeidet, tar vi gjerne en dialog om det. Vi har f.eks. hatt et godt samarbeid med Oslo kommune om skjøtsel av naturvernområder i Oslo kommune. Statsforvalteren setter også pris på om kommunen tar initiativ til å informere grunneiere om ordningen med frivillig vern av skog. Vi er litt over halvveis i skogvernarbeidet, og trenger fortsatt tilbud om vern på skoglokaliteter med høye naturverdier.

Fremmede organismer er et stadig økende problem, og regnes som en av de største truslene mot naturmangfoldet både i Norge og på verdensbasis. Vi anbefaler derfor at *forskrift om fremmede arter* blir tatt med i listen over lover og forskrifter som er viktige i arbeidet med å ivareta viktig naturmangfold, jf. kapittel 7.2.

Vannmiljø og forurensning

Vassdragene i Ringerike kommune har stor verdi for naturmangfold, både naturtyper og arter. I foreliggende planforslag er en rekke verdifulle naturtyper og arter knyttet til vann omtalt i kapittel 5 *Naturmangfoldet i Ringerike*, blant annet kalksjøer, storørret, edelkreps og elvemusling. Videre er det viktig at kantsonene langs vassdrag er omtalt som leveområder og som buffer mot avrenning. Viktige våtmarkssystemer og vassdrags-elementer som mudderbanker, meanderende elver, kroksjøer, evjer med mer er også nærmere omtalt under verneområder.

Innledningsvis i forslaget til kommunedelplanen for naturmangfold står det at planen hovedsakelig vil omhandle natur på land, da naturmangfold i ferskvann er adressert av andre planer og strategier.

Vi ser at *Handlingsplan for vannområde Tyrifjorden* er omtalt senere i planen, men anbefaler at det allerede her innledningsvis nevnes hvilke planer og strategier det vises til.

Flere av de foreslåtte tiltakene i kapittel 2 *Anbefalte tiltak* er imidlertid relevante også for naturmangfold knyttet til ferskvann, blant annet kunnskapsinnhenting. Planforslaget peker på at naturtyper i ferskvann utenfor naturvernområdene er dårlig kartlagt, og kunnskapsinnhenting vil også på dette området være nødvendig for å styrke beslutningsgrunnlaget for videre forvaltning.

Arealendringer og tap av leveområder som følge av utbygging, er den største trusselen for naturmangfold og dette er viet stor plass i planforslaget. Tiltaket om å veie hensynet til truede og sårbare naturtyper og arter tungt i arealplanlegging og andre saker etter plan- og bygningsloven er viktig også for naturmangfold knyttet til vann. Vi ser positivt på at blågrønn overvannshåndtering, gjenåpning av bekker samt etablering av kantsoner og kantvegetasjon nevnes spesielt både under tiltak i kapittel 2 *Anbefalte tiltak* og i omtalen av bynatur og overvannshåndtering.

Det er svært viktig at forurensning er omtalt som en uheldig påvirkning på naturmangfoldet i ferskvann. Her nevnes ulike kilder til forurensning og konsekvenser som eutrofiering og nedslamming. Videre nevnes behov for å øke kunnskapsgrunnlaget og å gjøre tiltak for naturmangfoldet i vann. Det henvises til handlingsplanen for vannområde Tyrifjorden, Vann-Nett og regional vannforvaltningsplan. I den forbindelse pekes det på tiltak for å oppnå miljømålene i vannforskriften, og sikring og ivaretagelse av kantvegetasjon i planer og oppfølging av krav om kantsoner mot vassdrag i jordbruket. Videre skal det vurderes tiltak for å hindre nedslamming, samt restaureringstiltak og habitatforbedrende tiltak. Vi anbefaler at kommunen vurderer å synliggjøre disse viktige typer tiltak også i kapittel 2 *Anbefalte tiltak*.

Vi ber også kommunen vurdere å synliggjøre relevante tiltak for å bidra til storørretens overlevelse, jf. strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret.

Under påvirkningsfaktorer nevnes vasspest som en fremmed art som truer naturmangfoldet. Det er viktig at det foreslås tiltak om bekjempelse av fremmede arter. I tillegg til aktiv bekjempelse vil forebygging gjennom informasjon og holdningsskapende arbeid vil være viktig for å unngå spredning av fremmede og ikke stedegne arter og planter på fremmedartslista til nye vann og vassdrag. Vi viser i den forbindelse også spesielt til faren for spredning av krepsepest via signalkreps og utstyr.

Landbruk

Kommunedelplanen gir en god beskrivelse av utfordringene knyttet til jord- og skogbrukets påvirkning på naturmangfoldet, og får også fram disse næringenes betydning for nasjonal matberedskap og lokal verdiskaping. Videre er planen tydelig forankret i relevante lokale, regionale, statlige og internasjonale føringer. Kommunedelplanen er tydelig avgrenset, og angir relevante tiltak som er forankret til formålet med planen.

Konklusjon

Vi mener forslag til kommunedelplan for naturmangfold er grundig og gir en god beskrivelse av naturmangfoldet i Ringerike og hva som er de store utfordringene. Tiltakene som er foreslått virker også gode. For å nå målene som er satt er det viktig at planen blir godt forankret i hele kommunen og at tiltakene blir fulgt opp. Planen bør derfor følges opp med en handlingsdel og evalueres med hensyn til måloppnåelse. Vi viser ellers til vår vurdering ovenfor.

Utover dette viser vi til [Statsforvalterens forventninger til kommunal arealplanlegging for 2024](#) og til [overordnede føringer for kommunal planlegging innenfor Statsforvalterens ansvarsområde](#). Vi anbefaler nettsidene www.planlegging.no og [Miljøstatus](#).

Vi ber om å få tilsendt vedtaket i saken og eventuelt godkjent kommunedelplan.

Med hilsen

Carl Henrik Jensen
fagleder
Klima- og miljøvernavdelingen

Brede Kihle
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Medsaksbehandlere: Øystein Røsok (naturmangfold), Lise Økland (vannmiljø) og Trygve Westrum Solem (landbruk).

Kopi til:

Buskerud fylkeskommune

Postboks 3563

3007

DRAMMEN